

آینده پژوهی رفتار هواداران فوتبال ورزش فوتبال عراق با تأکید بر الزامات حقوقی

عقیل الجاسم^۱ - محمد کشتی دار^{۲*} - سیدمرتضی عظیمزاده^۳ - مهدی طالب پور^۴ - فخرالسادات طباطبائی^۵
۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. ۲. استاد مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. ۳. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. ۴. استاد مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران. ۵. استادیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
(تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۱۷، تاریخ تصویب: ۱۴۰۳/۱۲/۲۲)

چکیده

هدف پژوهش حاضر آینده پژوهی رفتار هواداران فوتبال ورزش فوتبال عراق با تأکید بر الزامات حقوقی بود. پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر ماهیت بر اساس روش آینده پژوهی، تحلیلی و اکتشافی است که به صورت آمیخته (با به کارگیری ترکیبی از مدل های کمی و کیفی) انجام شد؛ همچنین شیوه گردآوری اطلاعات اسنادی و کتابخانه ای بود. جامعه مطالعه پژوهش شامل کارشناسان لیگ برتر فوتبال کشور عراق، پیشکسوتان لیگ برتر فوتبال، رؤسای ورزش فوتبال عراق، مربیان، داوران، ورزشکاران و افراد آگاه در زمینه حقوق ورزشی بودند که با استفاده از روش گلوله برفی انتخاب شد و تا اشباع نظری مصاحبه ها ادامه پیدا کرد. در نهایت ۲۸ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای تحلیل شاخص ها و متغیرهای موجود در پرسش نامه نهایی ابتدا از نرم افزار Mic Mac استفاده شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته ها نشان داد عواملی همچون قانون گذاری و نظم عمومی، مدیریت امنیت، آموزش و آگاهی، حقوق فردی و اجتماعی، تعاملات اجتماعی و فرهنگی و نظارت و بازخورد به عنوان عوامل کلیدی شناسایی شدند. آموزش کارکنان مسئول نظارت و امنیت در زمینه ارتباطات مؤثر با هواداران و ارائه بازخورد مثبت، می تواند به کاهش تنش ها کمک کند. اجرای این پیشنهادات می تواند فضای ورزشگاه را به محیطی امن تر، شاداب تر و دوستانه تر تبدیل کند و رفتارهای مثبت هواداران را در درازمدت تقویت کند.

واژه های کلیدی

آینده پژوهی، پیشران، جنبه های حقوقی، حقوق ورزشی، هواداران فوتبال.

مقدمه

ورزش بخشی اجتناب‌ناپذیر از زندگی بشر را نشان می‌دهد، خواه نوعی سرگرمی، تفریح یا فعالیت حرفه‌ای باشد. اگرچه جنبه‌های مثبت خود را دارد، اما خطرات زیادی مانند خشونت و پرخاشگری را نیز به همراه دارد (۱). خشونت در مسابقات ورزشی پدیده‌ای قدیمی است. حتی در متون مربوط به دوره یونان باستان و امپراتوری روم نیز به آن اشاره شده است (۲). در تاریخ تمدن بشری، خشونت، به‌ویژه در مسابقات فوتبال، به‌ویژه آشکار شده است. به عنوان یک واقعیت سرگرم‌کننده جالب است که اولین حادثه جدی مربوط به فوتبال در بوینس آیرس (آرژانتین) در ۱۶ ژوئیه ۱۹۱۶ اتفاق افتاد، زمانی که هواداران و پلیس به دلیل تأخیر در مسابقه و به دلیل عدم کافی بودن ظرفیت ورزشگاه به درگیری پرداختند (۳).

توهین به مقدسات در دهه ۱۹۶۰ در انگلیس ظهور کرد. اولین مرحله ظهور موقت، دوره اواخر دهه ۵۰ و اوایل دهه ۶۰ قرن بیستم را شامل می‌شود، زمانی که هم در داخل و هم در خارج از ورزشگاه خشونت سازمان‌یافته دوباره برقرار شد (۴). از آنجا که در واقع قانون به اندازه افراد علمی به راه‌حل‌های موجود در رشته فوتبال توجه نکرده است و در طول دهه‌ها، این مسئله به‌عنوان یک مشکل نظم عمومی عادی تلقی می‌شده است، بحث درباره آن بسیار بااهمیت است (۵). صرف‌نظر از افزایش خشونت، تا اواسط دهه ۱۹۸۰ این مسئله مورد نگرانی نهادهای اروپایی نبود. به‌غیر از پارلمان اروپا که در سال ۱۹۸۴ در قطعنامه مربوط به ورزش (۶) از آن نام برد، فقط شورای اروپا تلاش کرد تا سؤال را به‌صورت سیستماتیک‌تر مطرح کند. هدف اصلی شورای اروپا این بود که "ایجاد یک منطقه مشترک دموکراتیک و قانونی در کل قاره و اطمینان از احترام به ارزش‌های اساسی آن یعنی حقوق بشر، دموکراسی و

حاکمیت قانون" را برپا کند (۷) محتوای این قطعنامه بدین صورت است که در آن توصیه خاص شده است که "پیشگیری از خشونت در این ورزش در چارچوب وسیع‌تری از اقدامات آموزشی و فرهنگی قرار گرفته تا خشونت در جامعه کاهش یابد" (۸). نباید فراموش کرد که حق ورزش یک حق انسانی است، بنابراین خشونت در رویدادهای ورزشی می‌تواند به‌عنوان نقض حقوق بشر تلقی شود (۹). نگرانی فزاینده شورای اروپا به تصویب قطعنامه در سال ۱۹۸۴ (۱۰) منجر شده است. نویسندگان این قطعنامه، که در واقع اولین متن ضد قهرمانانه بود که در سطح اروپا تصویب شد، برای اولین بار با این ایده که بی‌نظمی تماشاگران فوتبال مشکل اساسی نظم عمومی است، کنترل آن نیاز به معرفی اقدامات خاص دارد را امضا کردند. مفاد قطعنامه نقش مهمی در شکل‌گیری سیاست‌های بعدی بازی کرد، زیرا این موارد تا حد زیادی در کنوانسیون اروپا در سال ۱۹۸۵ در مورد خشونت تماشاگران و رفتار نامناسب آن‌ها در رویدادهای ورزشی بازتولید شده است. کنوانسیون اروپا بیان کرده است که تماشاگران و رفتارهای نادرست آن‌ها در رویدادهای ورزشی، به‌ویژه در مسابقات فوتبال، همواره یکی از چالش‌های مهم این رشته بوده است (۱۱). بدون شک، فجایع که در نتیجه رفتارهای نادرست هواداران فوتبال رخ داده، تأثیر عمیقی بر درک الزامات حقوقی این ورزش در اروپا داشته است. در نتیجه، نهادهای فوتبالی در سراسر اروپا ناچار به تنظیم مقررات سخت‌گیرانه‌ای شدند. حتی به نظر می‌رسد که در بسیاری از کشورها، خشونت و بی‌نظمی در فوتبال رو به کاهش است، چراکه محدودیت‌های جدی در ابعاد جنایی و مدنی برای مقابله با این مشکلات وضع شده است (۱۲).

این واقعیت که قانون‌گذار در حل مشکلات عمدتاً مربوط به مسابقات فوتبال متمرکز است، ناقض اصولی است که شامل یک حالت چندمرحله‌ای برای حل اختلافات است،

فرض بی‌گناه بودن متهم، مسئولیت شخصی، حقوقی که متهم در دادگاه دارد و بررسی انطباق تصمیمات اداری با قانون از جمله این موارد است. محتوای این موارد اغلب مورد توجه شرکت‌کنندگان و سازمان‌دهندگان رویدادهای جمعی قرار می‌گیرد (۱۳). باین‌حال، باید تأکید کرد که محدودیت‌های موجود در آن منجر به پایان دادن به مشکل "اوباشگری استادیوم" بود که تا حدی محقق شد. در برخی قوانین مانند قانون ایمنی رویدادهای جمعی، قانون‌گذار الگویی را برای سازماندهی و انجام چنین رویدادهایی ایجاد کرده است که پیکربندی آن به‌صورت سه‌گانه؛ سازمان‌دهنده یک رویداد جمعی، شرکت‌کنندگان در یک رویداد جمعی، پلیس و سایر مقامات اجرای قانون طرح شده است. مهم‌ترین شخص در این الگوی سه‌گانه سازمان‌دهنده یک رویداد جمعی است که مسئولیت ایمنی در رویدادهای جمعی، که شامل هواداران است را بر عهده دارند (۱۴).

تصاویر قربانیان در حال مرگ، خطر پدیده را چنان آشکار ساخت که در سطح جهانی پذیرفته شد که کنترل آن باید به یک چارچوب قانونی مناسب متکی باشد. این به معنای آغاز دوره‌ای جدید، از سال ۱۹۸۵ تا اواخر دهه ۱۹۹۰ بود، که در طی آن، تا حدودی خاصیت هنجاری، فوت و فناوری فوتبال را به‌دست‌آورد. جای تعجب نیست که این ویژگی هنجاری برای اولین بار در سطح اروپا، در تصویب کنوانسیون اروپا در مورد خشونت تماشاگران و رفتار نامناسب در مسابقات ورزشی و به‌ویژه در مسابقات فوتبال ظاهر شد. هدف کنوانسیون پیشگیری و کنترل خشونت تماشاگران و اطمینان از ایمنی تماشاگران در رویدادهای ورزشی بود. طراحان این کنفرانس بر اهمیت همکاری داخلی و بین‌المللی در میان همه بازیگران ذی‌صلاح دولتی و غیرنظامی تأکید کرده و معرفی سیاست پیشگیری از موقعیت را با محوریت جداسازی و نظارت بر هواداران فوتبال پیشنهاد کردند. اهمیت هواداران به اندازه‌ای است

که وقتی تیمی طرفدار ندارد، چنانچه چند نتیجه دور از انتظار بگیرد وارد بحران می‌شود. این اتفاق برای تیم‌های پرتطرفدار هم رخ می‌دهد، اما انتظار تماشاگر از تیمی که طرفدار دارد سبب می‌شود تا مسئولان آن باشگاه، مربی و بازیکن زودتر به فکر چاره بیفتند. گزارش‌ها حاکی از آن است که روندی منفی طی چند سال اخیر درباره میزان استقبال هواداران برای حضور در استادیوم‌ها و تماشای مسابقات فوتبال وجود دارد. فوتبال در عراق یکی از پرتطرفدارترین ورزش‌ها محسوب می‌شود و هواداران نقشی اساسی در پویایی این رشته ورزشی دارند. اوج فوتبال عراق در دهه هشتاد بوده است. عراق یکبار به جام جهانی صعود پیدا کرده است. در سال ۲۰۰۴ در المپیک آتن به مقام چهارم المپیک دست یافت و در سال ۲۰۰۷ نیز فوتبال عراق قهرمان آسیا شده است. با این حال، فوتبال این کشور با چالش‌های متعددی روبه‌رو است، از جمله ضعف در زیرساخت‌های ورزشی، مشکلات حقوقی مرتبط با مدیریت باشگاه‌ها و رفتار هواداران، و نبود قوانین شفاف در برخورد با ناهنجاری‌های تماشاگران. مطالعات نشان داده‌اند که عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بر رفتار هواداران تأثیرگذار هستند (۱۱) و نبود قوانین مدون برای کنترل خشونت و تخلفات هواداری از جمله چالش‌های اساسی فوتبال عراق محسوب می‌شود. همچنین، مقایسه با لیگ‌های موفق‌تر منطقه نشان می‌دهد که نبود برنامه‌های آینده‌پژوهی و سیاست‌گذاری‌های مناسب، یکی از موانع اصلی توسعه فوتبال در این کشور است. کشور عراق در سال‌های اخیر درگیر جنگ‌های خانمانسوزی بوده است که خسارات زیادی به این کشور وارد نموده است به طور مثال برخی تخمین‌ها بیانگر این بوده است که جنگ عراق با داعش در بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۷ حدود ۱۵۰ میلیارد دلار به کشور عراق خسارات وارد کرده است. این جنگ‌ها نه فقط از نظر مادی بلکه تبعات فرهنگی و اجتماعی

بسیاری داشته است. ورزش عراق نیز در سال‌های اخیر دچار افول شده است و سازمان‌های ورزشی از جمله فوتبال نیز متأثر از خسارات وارد شده بوده‌اند؛ فوتبال عراق در سال‌های بعد از جنگ عملکردی نوسانی را به نمایش گذاشته است. به طور مثال در جام ملت‌های آسیا در سال ۲۰۲۳ تیم ملی فوتبال عراق با عملکردی عالی در گروه D: با برتری نسبت به ژاپن به عنوان تیم اول از گروه خود صعود کرد اما در مرحله یک هشتم نهایی حذف شد. همچنین تیم ملی فوتبال عراق از صعود مستقیم به مرحله نهایی جام جهانی ۲۰۲۶ باز ماند. بنابراین این عملکرد نوسانی رفتار هواداران را نیز متأثر می‌کند. هواداران نیاز به یک چارچوب‌هایی دارند که از طریق آن بتوان آن‌ها را کنترل کرد و از رفتارهای پرخطر در آینده جلوگیری نمود در نتیجه این مطالعه با هدف تبیین عوامل مؤثر بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات حقوقی انجام می‌شود که با رویکرد آینده‌پژوهی سعی در شناسایی عوامل، تأثیرگذار و تأثیر پذیر دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر ماهیت بر اساس روش آینده‌پژوهی، تحلیلی و اکتشافی می‌باشد که به صورت آمیخته (با به کارگیری ترکیبی از مدل‌های کیفی و کمی) انجام شد؛ همچنین شیوه گردآوری اطلاعات اسنادی و کتابخانه‌ای می‌باشد. در بخش مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای، ابتدا منابع مرتبط با موضوع پژوهش از پایگاه‌های علمی، کتابخانه‌های دانشگاهی، مقالات علمی-پژوهشی، پایان‌نامه‌ها و گزارش‌های رسمی مرتبط با حقوق ورزشی و رفتار هواداران فوتبال جمع‌آوری شد. به این منظور، از پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر مانند Google Scholar, Springer, ScienceDirect, Scopus, SID

و Noormags استفاده شد. در مرحله نخست، بیش از ۱۰۵ مقاله و پژوهش علمی (عدد دقیق را بر اساس مطالعات انجام‌شده جایگزین کنید) در حوزه‌های مرتبط بررسی شد که شامل مطالعات بین‌المللی و داخلی در زمینه حقوق ورزشی، عوامل تأثیرگذار بر رفتار هواداران فوتبال و مدل‌های آینده‌پژوهی بود. از این میان، پس از غربال‌گری اولیه و بررسی میزان ارتباط، ۴۶ منبع به‌عنوان منابع کلیدی پژوهش انتخاب شد. همچنین، برای بررسی الزامات حقوقی، قوانین و مقررات مرتبط با ورزش فوتبال و حقوق ورزشی کشور عراق مورد مطالعه قرار گرفت، از جمله آیین‌نامه‌های فدراسیون فوتبال عراق، قوانین بین‌المللی فیفا و سایر اسناد قانونی مرتبط. این اطلاعات به‌عنوان مبنای اولیه برای شناسایی شاخص‌های پژوهش مورد استفاده قرار گرفتند. جامعه آماری پژوهش شامل کارشناسان لیگ برتر فوتبال کشور عراق، پیشکسوتان لیگ برتر فوتبال، رؤسای ورزش فوتبال عراق، مربیان، داوران، ورزشکاران و افراد آگاه در زمینه حقوق ورزشی می‌باشند که با استفاده از روش گلوله برفی انتخاب شد و تا اشباع نظری مصاحبه‌ها ادامه پیدا کرد. در نهایت ۲۸ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. در مرحله اول جهت جمع‌آوری شاخص‌ها (پیشران‌ها) و عوامل اولیه مؤثر بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات حقوقی بررسی اسناد موجود و مصاحبه‌های عمیق به صورت سؤالات باز و نیمه‌ساختاریافته با خبرگان ورزشی و از سراسر کشور عراق که سابقه حضور یا فعالیت ورزشی تخصصی یا علمی در ورزش فوتبال و ورزش کشور عراق را داشته‌باشند، انجام شد. پس از بررسی مصاحبه‌های عمیق، عوامل مؤثر استخراج و به تأیید خود فرد مصاحبه‌شونده رسید، بر مبنای این متغیرها پرسشنامه دلفی طراحی شده و در اختیار ۱۲ نفر از خبرگان ورزشی که با خبرگان مرحله قبل متفاوت بودند، جهت تأیید گویه‌های نهایی، قرار گرفت. پس از سه مرحله رد و یا تأیید گویه

و ستون‌های آن مشخص می‌شوند. پرسش‌نامه نهایی دوباره در اختیار خبرگان ورزشی قرار گرفت که پرسشنامه‌ها را (به روش دلفی) تکمیل کنند. برای تحلیل شاخص‌ها و متغیرهای موجود در پرسش‌نامه نهایی ابتدا از نرم‌افزار Mic Mac استفاده شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت که فرایند تحقیق در شکل ۱ نشان داده شده است.

ها توسط خبرگان به روش دلفی، اجماع نظر نسبی نسبت به متغیرهای نهایی پژوهش حاصل خواهد که حاصل این اجماع نظر، متغیرهای اصلی هستند که شناسایی شده و در نهایت داده‌های کمی مورد استفاده در این پژوهش به صورت عددی و از طریق وزن دهی پرسشنامه‌های دلفی تهیه شد. پس از گردآوری شاخص‌ها و متغیرها، ماتریس تأثیر متقابل در دو مرحله تشکیل شده، به طوری که شاخص‌ها در سطرها

شکل ۱. مراحل انجام تحقیق

یافته‌ها

جدول ۱. یافته‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

ردیف	جنسیت	شغل / سمت	مدرک تحصیلی	سابقه پژوهشی	سابقه اجرایی
۱	مرد	افراد آگاه در زمینه حقوق ورزشی	دکتری تخصصی	*	
۲	مرد	افراد آگاه در زمینه حقوق ورزشی	دکتری تخصصی	*	*
۳	زن	افراد آگاه در زمینه حقوق ورزشی	دکتری تخصصی	*	
۴	مرد	افراد آگاه در زمینه حقوق ورزشی	دکتری تخصصی	*	
۵	مرد	کارشناسان لیگ برتر فوتبال کشور عراق	ارشدکارشناسی	*	*
۶	مرد	کارشناسان لیگ برتر فوتبال کشور عراق	ارشدکارشناسی	*	*
۷	مرد	کارشناسان لیگ برتر فوتبال کشور عراق	دکتری تخصصی	*	*
۸	مرد	کارشناسان لیگ برتر فوتبال کشور عراق	دکتری تخصصی	*	*
۹	مرد	کارشناسان لیگ برتر فوتبال کشور عراق	ارشدکارشناسی	*	*
۱۰	مرد	رؤسای ورزش فوتبال عراق	ارشدکارشناسی	*	*

*	*	دکتری تخصصی	رؤسای ورزش فوتبال عراق	مرد	۱۱
*	*	ارشد کارشناسی	رؤسای ورزش فوتبال عراق	مرد	۱۲
	*	دکتری تخصصی	پیشکسوتان لیگ برتر فوتبال	مرد	۱۳
	*	دکتری تخصصی	پیشکسوتان لیگ برتر فوتبال	مرد	۱۴
*	*	ارشد کارشناسی	پیشکسوتان لیگ برتر فوتبال	زن	۱۵
	*	دکتری تخصصی	مربیان فوتبال	مرد	۱۶
*		کارشناسی	مربیان فوتبال	مرد	۱۷
*		کارشناسی	مربیان فوتبال	زن	۱۸
	*	دکتری تخصصی	داوران فوتبال	زن	۱۹
*		کارشناسی	داوران فوتبال	مرد	۲۰
*		دکتری تخصصی	داوران فوتبال	مرد	۲۱
	*	ارشد کارشناسی	داوران فوتبال	مرد	۲۲
	*	ارشد کارشناسی	داوران فوتبال	مرد	۲۳
	*	ارشد کارشناسی	ورزشکاران فوتبال	مرد	۲۴
*		کارشناسی	ورزشکاران فوتبال	مرد	۲۵
	*	ارشد کارشناسی	ورزشکاران فوتبال	مرد	۲۶
	*	ارشد کارشناسی	ورزشکاران فوتبال	زن	۲۷
*		کارشناسی	ورزشکاران فوتبال	زن	۲۸

حقوقی، ۳۰ کد شناسایی شد که در جدول ۲ قابل مشاهده است.

بر اساس یافته‌های پژوهش و در راستای بررسی عوامل اثرگذار بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات

جدول ۲. کدهای باز مربوط به عوامل اثرگذار بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات حقوقی

کدهای باز	متن و جمله مصاحبه
وضع قوانین مشخص در مورد رفتار هواداران در محیط ورزشگاه	ما به یک چارچوب قانونی دقیق نیاز داریم که رفتارهای مجاز و غیرمجاز هواداران را در ورزشگاه مشخص کند
الزام به رعایت قوانین منع خشونت و شعارهای توهین آمیز	متأسفانه برخی از هواداران در جریان بازی‌ها اقدام به سر دادن شعارهای توهین آمیز می‌کنند. باید قوانینی وجود داشته باشد که این رفتارها را منع کند
برخورد قانونی با فروش مواد مخدر یا مشروبات الکلی در ورزشگاهها	گاهی اوقات دیده‌ایم که برخی افراد در ورزشگاهها اقدام به فروش مواد مخدر یا مشروبات الکلی می‌کنند. باید با این مسئله به‌طور قانونی برخورد شود
تعیین حریم‌های مجاز برای حضور هواداران	تفکیک مناطق حضور هواداران می‌تواند به کنترل بهتر جمعیت کمک کند و از بروز تنش‌های احتمالی جلوگیری کند
شفاف‌سازی قوانین جریمه برای تخلفات ورزشی	باید به هواداران اطلاع داده شود که در صورت ارتکاب تخلفات، چه مجازاتی در انتظارشان خواهد بود
طراحی سازوکارهای امنیتی برای ورود و خروج هواداران	ورود و خروج هواداران باید به‌گونه‌ای مدیریت شود که از ازدحام و خطرات احتمالی جلوگیری شود
استفاده از فناوری‌های نظارت (دوربین‌های مدار بسته)	نصب دوربین‌های مدار بسته در ورزشگاهها می‌تواند به شناسایی و کنترل رفتارهای ناهنجار کمک کند
الزام به بازرسی‌های بدنی یا ابزارهای هوشمند برای کشف اشیای خطرناک	باید از دستگاه‌های پیشرفته برای بازرسی بدنی هواداران در ورودی‌های ورزشگاه استفاده شود

هماهنگی با نیروهای پلیس و نیروهای امنیتی ویژه ورزشگاهها	همکاری بین باشگاهها و نیروهای پلیس برای تأمین امنیت در ورزشگاهها ضروری است
تعیین مناطق امن برای خانوادهها و گروههای حساس تر	باید مناطقی ویژه برای خانوادهها و کودکان در نظر گرفته شود تا بتوانند با امنیت بیشتری از مسابقات لذت ببرند
برگزاری کارگاهها و کمپینهای آگاهی بخشی برای هواداران	آموزش هواداران از طریق کارگاهها و کمپینهای آگاهی در مورد فرهنگ درست تشویق و احترام به قوانین می تواند تأثیر زیادی داشته باشد
الزام باشگاهها به اطلاع رسانی در مورد رفتارهای مورد انتظار	باشگاهها باید به صورت شفاف، انتظارات رفتاری از هواداران را اعلام کنند
نصب تابلوها و اعلانها در ورزشگاهها برای ترویج رفتار مناسب	تابلوهای راهنما و پیامهای فرهنگی در ورزشگاه می توانند هواداران را به رفتار محترمانه و رعایت قوانین تشویق کنند
آموزش کارکنان ورزشگاه برای مدیریت هواداران	کارکنان ورزشگاهها باید برای برخورد مناسب با هواداران و مدیریت شرایط اضطراری آموزش ببینند
استفاده از رسانهها برای ترویج فرهنگ هواداری سالم	رسانهها می توانند نقش مهمی در ترویج فرهنگ سالم تشویق و رفتار مناسب در ورزشگاهها ایفا کنند
تأمین حقوق برابر برای همه هواداران بدون تبعیض	باید شرایطی فراهم شود که همه هواداران بدون در نظر گرفتن قومیت، مذهب یا جنسیت، بتوانند از مسابقات لذت ببرند
ایجاد مکانهایی مناسب برای افراد دارای معلولیت	ورزشگاهها باید امکانات لازم برای حضور راحت افراد دارای معلولیت را داشته باشند
الزام به حفظ حریم خصوصی هواداران در ورزشگاهها	باید اطمینان حاصل شود که اطلاعات شخصی و تصاویری که از هواداران ثبت می شود، مورد سوءاستفاده قرار نگیرد
تعریف حقوق و تعهدات هواداران در چارچوب باشگاهها	باشگاهها باید حقوق و مسئولیتهای هواداران را مشخص کنند تا هر دو طرف تعهدات خود را بشناسند
شفاف سازی رویه های اعتراضی برای هواداران ناراضی	باید مکانیسمهایی برای اعتراض رسمی و سازنده هواداران به تصمیمات باشگاه یا داور فراهم شود
تشویق به فعالیت های گروهی مثبت بین هواداران (مثل شعارهای هماهنگ)	برنامه ریزی برای سر دادن شعارهای هماهنگ می تواند به ایجاد جو مثبت در ورزشگاه کمک کند
مقابله با رفتارهای نژادپرستانه یا توهین آمیز	هواداران باید بدانند که هرگونه رفتار نژادپرستانه یا توهین آمیز قابل قبول نیست و با آن برخورد خواهد شد
ایجاد فرصت برای گفت و گوی فرهنگی بین گروه های مختلف هواداران	رنامه هایی برای تعامل فرهنگی میان گروه های مختلف هواداران می تواند به کاهش تنش ها کمک کند
استفاده از موسیقی و برنامه های فرهنگی در ورزشگاهها	پخش موسیقی و اجرای برنامه های فرهنگی می تواند جو ورزشگاه را مثبت تر و جذاب تر کند
تنظیم و ترویج برنامه های جشنواره ای برای هواداران در روز مسابقه	ایجاد رویدادهای جانبی در روز مسابقه می تواند به تجربه هواداری جذاب تری منجر شود.
تشویق به فعالیت های گروهی مثبت بین هواداران (مثل شعارهای هماهنگ)	هواداران می توانند با سر دادن شعارهای هماهنگ و مثبت، جو ورزشگاه را پرشور و در عین حال آرام نگه دارند
مقابله با رفتارهای نژادپرستانه یا توهین آمیز	هرگونه شعار یا رفتار نژادپرستانه باید با مجازات های سخت گیرانه مواجه شود تا فضایی محترمانه در ورزشگاهها حاکم باشد
ایجاد فرصت برای گفت و گوی فرهنگی بین گروه های مختلف هواداران	برگزاری نشست های فرهنگی بین هواداران تیم های مختلف می تواند به درک متقابل و کاهش درگیری ها کمک کند
استفاده از موسیقی و برنامه های فرهنگی در ورزشگاهها	پخش موسیقی و اجرای برنامه های فرهنگی قبل و بعد از مسابقه، به ایجاد فضایی دوستانه و جذاب در ورزشگاه کمک می کند
تنظیم و ترویج برنامه های جشنواره ای برای هواداران در روز مسابقه	برگزاری جشنواره های هواداری شامل اجرای زنده، نمایش های ورزشی و مسابقات فرهنگی، تجربه تماشای فوتبال را لذت بخش تر می کند

در ادامه کدهای باز در قالب کدهای مفهومی دسته‌بندی شدند که باعث تشکیل ۶ کد مفهومی شد. این یافته‌ها در جدول ۳ نمایش داده است.

جدول ۳. کدهای مفهومی مربوط به عوامل اثرگذار بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات حقوقی

کدهای مفهومی	کدهای باز
قانون‌گذاری و نظم عمومی	وضع قوانین مشخص در مورد رفتار هواداران در محیط ورزشگاه
	الزام به رعایت قوانین منع خشونت و شعارهای توهین‌آمیز
	برخورد قانونی با فروش مواد مخدر یا مشروبات الکلی در ورزشگاه‌ها
مدیریت امنیت	تعیین حریم‌های مجاز برای حضور هواداران
	شفاف‌سازی قوانین جریمه برای تخلفات ورزشی
	طراحی سازوکارهای امنیتی برای ورود و خروج هواداران
آموزش و آگاهی	استفاده از فناوری‌های نظارت (دوربین‌های مدار بسته)
	الزام به بازرسی‌های بدنی یا ابزارهای هوشمند برای کشف اشیای خطرناک
	همانگی با نیروهای پلیس و نیروهای امنیتی ویژه ورزشگاه‌ها
حقوق فردی و اجتماعی	تعیین مناطق امن برای خانواده‌ها و گروه‌های حساس‌تر
	برگزاری کارگاه‌ها و کمپین‌های آگاهی‌بخشی برای هواداران
	الزام باشگاه‌ها به اطلاع‌رسانی در مورد رفتارهای مورد انتظار
تعاملات اجتماعی و فرهنگی	نصب تابلوها و اعلان‌ها در ورزشگاه‌ها برای ترویج رفتار مناسب
	آموزش کارکنان ورزشگاه برای مدیریت هواداران
	استفاده از رسانه‌ها برای ترویج فرهنگ هواداری سالم
نظارت و بازخورد	تأمین حقوق برابر برای همه هواداران بدون تبعیض
	ایجاد مکان‌هایی مناسب برای افراد دارای معلولیت
	الزام به حفظ حریم خصوصی هواداران در ورزشگاه‌ها
فهرست متغیرها	تعریف حقوق و تعهدات هواداران در چارچوب باشگاه‌ها
	شفاف‌سازی رویه‌های اعتراضی برای هواداران ناراضی
	تشویق به فعالیت‌های گروهی مثبت بین هواداران (مثل شعارهای هماهنگ)
۱. آموزش و آگاهی (آموزش)	مقابله با رفتارهای نژادپرستانه یا توهین‌آمیز
	ایجاد فرصت برای گفت‌وگوی فرهنگی بین گروه‌های مختلف هواداران
	استفاده از موسیقی و برنامه‌های فرهنگی در ورزشگاه‌ها
۲. مدیریت امنیت (امنیت)	تنظیم و ترویج برنامه‌های جشنواره‌ای برای هواداران در روز مسابقه
	تشویق به فعالیت‌های گروهی مثبت بین هواداران (مثل شعارهای هماهنگ)
	مقابله با رفتارهای نژادپرستانه یا توهین‌آمیز
۳. نظارت و بازخورد (نظارت)	ایجاد فرصت برای گفت‌وگوی فرهنگی بین گروه‌های مختلف هواداران
	استفاده از موسیقی و برنامه‌های فرهنگی در ورزشگاه‌ها
	تنظیم و ترویج برنامه‌های جشنواره‌ای برای هواداران در روز مسابقه

۴. حقوق فردی و اجتماعی (حقوق فردی)

۵. تعاملات اجتماعی و فرهنگی (تعاملات)

۶. قانون‌گذاری و نظم عمومی (قانون‌گذار)

۱. آموزش و آگاهی (آموزش)

۲. مدیریت امنیت (امنیت)

۳. نظارت و بازخورد (نظارت)

الف- ماتریس تأثیرات مستقیم

۱- ویژگی‌های ماتریس MDI

جدول ۴ تعداد ۰،۱،۲،۳،۴ ماتریس را نشان می‌دهد و نرخ پر شدن را به‌عنوان نسبتی بین تعداد مقادیر MDI متفاوت از ۰ و تعداد کل عناصر ماتریس محاسبه می‌کند.

جدول ۴. درصد پرشدگی ماتریس MDI

مقدار	شاخص
۶	اندازه ماتریس
۲	تعداد تکرارها
۱۰	تعداد صفرها
۷	تعداد یکی
۱۲	تعداد دو تا
۷	تعداد سه‌تایی
۰	شماره P
۲۶	مجموع
۷۲ درصد	پرشدگی

تکامل این ثبات را در طی ضرب‌های متوالی دنبال کنیم. در غیاب معیارهای تعیین‌شده ریاضی، انتخاب شد که بر تعداد جایگشت‌ها (مرتب‌سازی گویه‌ها) برای هر تکرار برای طبقه‌بندی کل مجموعه متغیرهای ماتریس MDI، بر اساس تأثیر و وابستگی، تکیه شود.

۲- پایداری ماتریس MDI

اگر نشان داده شود که هر ماتریسی باید در پایان تعداد معینی از تکرارها به سمت ثبات همگرا شود (معمولاً ۶ یا ۷ برای یک ماتریس با اندازه ۳۰)، جالب است که بتوانیم

جدول ۵. مجموعه متغیرهای ماتریس MDI، بر اساس تأثیر و وابستگی

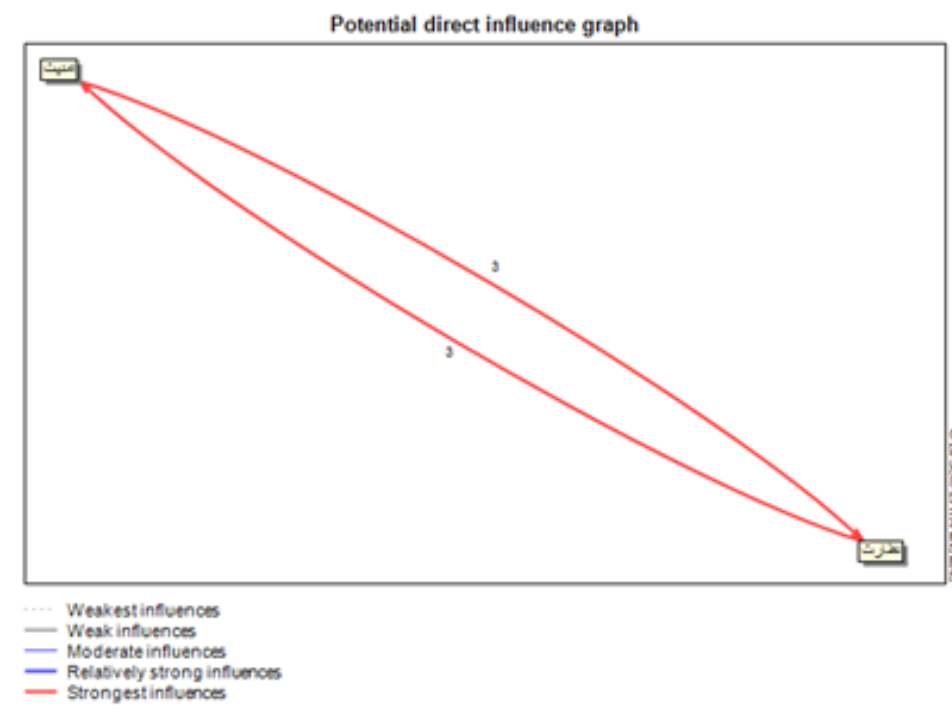
وابستگی	نفوذ	تکرار
۸۶ درصد	۷۸ درصد	۱
۱۰۰ درصد	۱۰۰ درصد	۲

۳- مجموع ردیف و ستون ماتریس MDI

این جدول اجازه می‌دهد تا اطلاعاتی در مورد مجموع در ردیف‌ها و ستون‌های ماتریس MDI به دست آورید.

جدول ۶. مجموع در ردیف‌ها و ستون‌های ماتریس MDI

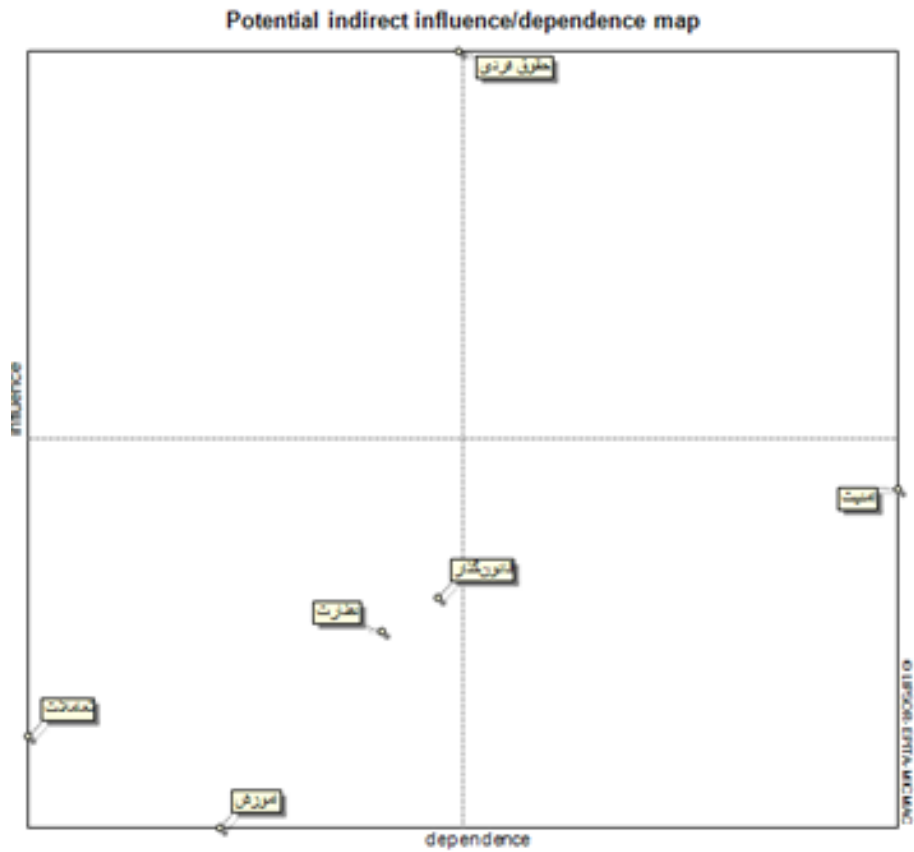
ردیف	متغیر	تعداد کل ردیف‌ها	تعداد کل ستون‌ها
۱	آموزش و آگاهی	۷	۸
۲	مدیریت امنیت	۹	۱۱
۳	نظارت و بازخورد	۸	۸
۴	حقوق فردی و اجتماعی	۱۳	۹
۵	تعاملات اجتماعی و فرهنگی	۷	۷
۶	قانون‌گذاری و نظم عمومی	۸	۹
	کل	۵۲	۵۲

۴. نقشه نفوذ مستقیم / وابستگی بالقوه

این طرح از ماتریس تأثیرات مستقیم بالقوه MPDI

شروع می‌شود.

۵. نمودار نفوذ مستقیم بالقوه

سخت‌گیرانه برای منع خشونت و شعارهای توهین‌آمیز نقش اساسی در کاهش رفتارهای ناهنجار در میان هواداران دارد. بر اساس این تحقیق، وضع قوانین مشخص در زمینه رفتارهای هواداران و اجرای دقیق آن‌ها می‌تواند احتمال بروز رفتارهای خشونت‌آمیز را تا ۳۰ درصد کاهش دهد (۱۵). پارادهان^۲ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی، تأثیر قوانین مرتبط با مصرف مشروبات الکلی در ورزشگاه‌ها را بررسی کردند. یافته‌ها نشان داد که محدود کردن فروش مشروبات الکلی و نظارت بر ورود آن‌ها به ورزشگاه، به کاهش درگیری‌های فیزیکی و رفتارهای پرخاشگرانه کمک شایانی می‌کند (۱۶). مایلز^۳ (۲۰۲۳) نشان دادند که شفاف‌سازی و اطلاع‌رسانی در مورد جریمه‌های قانونی برای تخلفات ورزشی (مانند استفاده از اشیای خطرناک) منجر به آگاهی بیشتر هواداران از پیامدهای رفتارهای ناهنجار

این نمودار با شروع از ماتریس تأثیرات مستقیم بالقوه MPDI تنظیم شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج نشان داد که یکی از عوامل اثرگذار بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات حقوقی؛ قانون‌گذاری و نظم عمومی است که شامل؛ وضع قوانین مشخص در مورد رفتار هواداران در محیط ورزشگاه، الزام به رعایت قوانین منع خشونت و شعارهای توهین‌آمیز، برخورد قانونی با فروش مواد مخدر یا مشروبات الکلی در ورزشگاه‌ها، تعیین حریم‌های مجاز برای حضور هواداران و شفاف‌سازی قوانین جریمه برای تخلفات ورزشی بود. استورسکی^۱ (۲۰۱۸) در پژوهشی تأکید می‌کند که قوانین شفاف و

3. Mills

1. Ostrowsky

2. Pradhan

شده و رفتار آنان را بهبود بخشیده است (۱۷). بر اساس نتایج تحقیق حاضر و سایر نتایج می‌توان بیان کرد قانون‌گذاری و نظم عمومی به‌عنوان ابزاری کلیدی برای مدیریت رفتار هواداران اثربخش است، اما به‌تنهایی کافی نیست. تحقیقات همسو نشان می‌دهند که قوانین مشخص و شفاف‌سازی آن‌ها، همراه با اعمال مجازات، نقش مهمی در کاهش خشونت و رفتارهای ناهنجار ایفا می‌کنند. از نمایندگان هواداران، باشگاه‌ها و مسئولان برای تدوین قوانین و دستورالعمل‌ها استفاده شود تا پذیرش بیشتری از سوی هواداران داشته باشند. کمپین‌های آموزشی در رسانه‌های جمعی و در روزهای مسابقه برگزار شود تا قوانین و الزامات برای هواداران روشن شود. استفاده از فناوری‌هایی مانند دوربین‌های مداربسته و اسکنر بلیت‌های هوشمند برای رصد تخلفات و نظارت بر رفتار هواداران. برنامه‌های تفریحی و فرهنگی پیش از مسابقات (مانند کنسرت یا فعالیت‌های خانوادگی) می‌توانند تعاملات اجتماعی مثبت را افزایش دهند و تمرکز بر خشونت را کاهش دهند. ایجاد مناطق جداگانه برای خانواده‌ها و گروه‌های آسیب‌پذیر، و جلوگیری از تراکم جمعیت در یک بخش خاص نیز از جمله مواردی است که لازم است در نظر گرفته شوند.

نتایج نشان داد که یکی دیگر از عوامل اثرگذار بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات حقوقی؛ مدیریت امنیت است که شامل؛ طراحی سازوکارهای امنیتی برای ورود و خروج هواداران، استفاده از فناوری‌های نظارت (دوربین‌های مداربسته)، الزام به بازرسی‌های بدنی یا ابزارهای هوشمند برای کشف اشیای خطرناک، هماهنگی با نیروهای پلیس و نیروهای امنیتی ویژه ورزشگاه‌ها و تعیین مناطق امن برای خانواده‌ها و گروه‌های حساس‌تر بود. مدیریت امنیت در ورزشگاه‌ها یکی از عوامل کلیدی در

کاهش رفتارهای ناهنجار هواداران است. بر اساس نتایج، مواردی مانند طراحی سازوکارهای امنیتی، استفاده از فناوری‌های نظارتی، و همکاری با نیروهای پلیس و امنیتی، نقش مهمی در کنترل رفتار هواداران ایفا می‌کنند. این یافته‌ها را می‌توان با پژوهش‌های همسو و مرتبط مقایسه کرد. آتی جو (۲۰۲۲) نشان داد که استفاده از فناوری‌های مدرن نظارتی، مانند دوربین‌های مداربسته و ابزارهای هوشمند، نه تنها در کشف تخلفات مؤثر است بلکه حس امنیت را برای هواداران قانون‌مدار افزایش می‌دهد. همچنین گزارش شده است ورزشگاه‌هایی با تجهیزات نظارتی پیشرفته، تا ۴۰ درصد منجر به کاهش در خشونت‌های داخل ورزشگاه شده‌اند (۱۸). تیونر و لی لودویگسن^۳ (۲۰۲۴) در پژوهشی پیرامون امنیت ورزشگاه‌های انگلستان، گزارش دادند که هماهنگی نزدیک با نیروهای پلیس و استفاده از تیم‌های امنیتی آموزش‌دیده به کاهش درگیری‌های هواداران، خصوصاً در مسابقات حساس، کمک شایانی کرده است (۱۹). سویسون و توفولتی^۳ (۲۰۲۲) نیز تأکید داشتند که ایجاد مناطق امن و تفکیک خانوادگی برای هواداران باعث ایجاد محیطی آرام‌تر و کاهش رفتارهای پرخاشگرانه می‌شود. این تحقیق نشان داد که در ورزشگاه‌هایی که مناطق ویژه خانواده‌ها تعریف‌شده، سطح ناهنجاری‌ها به‌طور قابل توجهی کاهش یافته است (۲۰). با توجه به نتایج می‌توان پیشنهاد کرد؛ تیم‌های امنیتی باید علاوه بر مهارت‌های نظارتی، در زمینه تعامل مثبت با هواداران آموزش ببینند تا بتوانند از بروز تنش‌ها جلوگیری کنند. هواداران باید از دلایل و اهداف اقدامات امنیتی آگاه شوند. اطلاع‌رسانی از طریق تابلوها، اپلیکیشن‌های ورزشی، یا اعلام‌های عمومی در ورزشگاه می‌تواند در این زمینه مؤثر باشد. علاوه بر تعریف مناطق امن، باید به ایجاد تعامل مثبت

³. Sveinson & Toffoletti

¹. Adeyoju

². Turner & Lee Ludvigsen

نقش رسانه‌ها در ترویج فرهنگ هواداری سالم نشان دادند که تولید محتوای تصویری کوتاه درباره رفتار مناسب در ورزشگاه‌ها و پخش آن در شبکه‌های اجتماعی و نمایشگرهای ورزشگاه، موجب آگاهی‌بخشی گسترده و تغییر رفتار هواداران شده است. این تحقیق تأکید کرد که باشگاه‌ها باید به رسانه‌های رسمی خود توجه بیشتری داشته باشند (۲۲). مک اینتوش و بورتون^۳ (۲۰۲۴) در پژوهشی، آموزش کارکنان ورزشگاه به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی مدیریت رفتار هواداران شناخته‌اند. یافته‌ها نشان داد که پرسنل آموزش‌دیده، با توانایی مدیریت موقعیت‌های حساس، به‌طور مستقیم باعث کاهش تنش‌ها و درگیری‌ها در محیط ورزشگاه می‌شوند (۲۳). یافته‌های تحقیق حاضر با مطالعات همسو تأیید می‌کند که آموزش و آگاهی‌بخشی از طریق کمپین‌ها، اطلاع‌رسانی باشگاه‌ها، و آموزش کارکنان می‌تواند در بهبود رفتار هواداران و کاهش ناهنجاری‌ها نقش کلیدی داشته باشد. با این حال، تحقیقات ناهمسو تأکید دارند که اقدامات آموزشی باید به‌صورت مستمر و در کنار سایر سیاست‌ها (مانند قانون‌گذاری و مدیریت امنیت) انجام شود تا اثربخشی بیشتری داشته باشد. با توجه به نتایج تحقیق حاضر و پژوهش‌های انجام شده می‌توان پیشنهادات زیر را بیان کرد؛ باشگاه‌ها باید دوره‌های آموزشی منظم برای کارکنان ورزشگاه برگزار کنند تا آن‌ها مهارت‌های مدیریت بحران، تعامل مثبت با هواداران، و شناسایی موقعیت‌های تنش‌زا را فرا بگیرند.

کمپین‌های رسانه‌ای باید با محتوای متناسب با ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی هواداران طراحی شوند. از این کمپین‌ها می‌توان در شبکه‌های اجتماعی، نمایشگرهای ورزشگاه و کانال‌های رسمی باشگاه استفاده کرد. تابلوها و اعلان‌ها باید علاوه بر اطلاع‌رسانی، جذابیت بصری و تعاملی

میان گروه‌های مختلف هواداران از طریق طراحی مناطق مختلط با نظارت کافی توجه شود. ورزشگاه‌ها می‌توانند از ابزارهای هوشمند مانند اسکنرهای پیشرفته برای تسریع فرآیند بازرسی و کاهش مزاحمت برای هواداران استفاده کنند. با استفاده از بازخورد هواداران و تحلیل داده‌های امنیتی، می‌توان سیاست‌ها را بازبینی و اصلاح کرد تا بیشترین اثربخشی حاصل شود.

همچنین نتایج نشان داد که یکی دیگر از عوامل اثرگذار بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات حقوقی؛ آموزش و آگاهی است که شامل؛ برگزاری کارگاه‌ها و کمپین‌های آگاهی‌بخشی برای هواداران، الزام باشگاه‌ها به اطلاع‌رسانی در مورد رفتارهای مورد انتظار، نصب تابلوها و اعلان‌ها در ورزشگاه‌ها برای ترویج رفتار مناسب، آموزش کارکنان ورزشگاه برای مدیریت هواداران و استفاده از رسانه‌ها برای ترویج فرهنگ هواداری سالم بود. آموزش و آگاهی‌بخشی به‌عنوان یکی از الزامات حقوقی تأثیرگذار بر رفتار هواداران، می‌تواند در کاهش خشونت، ارتقای فرهنگ هواداری و بهبود تعاملات اجتماعی نقش کلیدی ایفا کند. اقداماتی نظیر برگزاری کارگاه‌ها، اطلاع‌رسانی توسط باشگاه‌ها، نصب تابلوها و استفاده از رسانه‌ها به‌عنوان مؤلفه‌های اصلی در این حوزه شناسایی شده‌اند. این یافته‌ها را می‌توان با پژوهش‌های همسو مقایسه کرد. مک گیلیواری^۱ و همکاران (۲۰۲۲) نشان دادند که کمپین‌های آگاهی‌بخشی منظم، به‌ویژه قبل از رویدادهای ورزشی حساس، تأثیر قابل توجهی بر کاهش رفتارهای ناهنجار هواداران دارد. به‌عنوان مثال، در لیگ برتر انگلیس، کمپین‌های تبلیغاتی در رسانه‌های اجتماعی توانسته‌اند تا ۲۵ درصد در کاهش رفتارهای خشونت‌آمیز نقش داشته باشند (۲۱). کو^۲ و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای درباره

³. MacIntosh & Burton

¹. McGillivray

². Kuo

داشته باشند. به عنوان مثال، استفاده از پیام‌های طنزآمیز یا ویدئوهای کوتاه در نمایشگرها می‌تواند توجه بیشتری جلب کند. باشگاه‌ها باید از طریق برنامه‌هایی نظیر کارگاه‌های حضوری، جلسات با هواداران و فعالیت‌های اجتماعی، آن‌ها را به عنوان شریک در فرآیند مدیریت رفتار در نظر بگیرند. تشویق هواداران به رفتارهای مثبت نقش مهمی در بهبود فرهنگ ورزشگاه‌ها و ایجاد فضایی سالم‌تر برای تماشای مسابقات فوتبال دارد. یکی از روش‌های مؤثر در این زمینه، برجسته‌سازی الگوهای موفق است. به عنوان مثال، معرفی هوادارانی که رفتارهای مسئولانه و حرفه‌ای دارند یا حمایت از گروه‌های هواداری منظم و قانون‌مدار، می‌تواند دیگران را به پیروی از این الگوها ترغیب کند. این امر نه تنها به کاهش تنش‌ها و خشونت در ورزشگاه‌ها کمک می‌کند، بلکه باعث افزایش حس همبستگی میان هواداران یک تیم می‌شود. در این راستا، باشگاه‌ها و فدراسیون‌های فوتبال می‌توانند از رسانه‌های اجتماعی، تبلیغات محیطی و برنامه‌های آموزشی برای معرفی این الگوها بهره ببرند و فرهنگ هواداری مثبت را تقویت کنند.

علاوه بر این، باشگاه‌ها باید برنامه‌های آموزشی خود را به‌طور مداوم ارزیابی کرده و بر اساس بازخوردهای هواداران و تحلیل داده‌ها، آن‌ها را بهبود بخشند. آموزش مستمر در مورد رفتارهای صحیح در ورزشگاه، قوانین انضباطی، و پیامدهای رفتارهای خشونت‌آمیز می‌تواند تأثیر چشمگیری در تغییر نگرش و رفتار هواداران داشته باشد. این آموزش‌ها می‌توانند در قالب کارگاه‌های آگاهی‌بخشی، کمپین‌های رسانه‌ای، یا حتی برنامه‌های تعاملی قبل از مسابقات ارائه شوند. در نهایت، اجرای این راهکارها می‌تواند آگاهی هواداران را افزایش داده و فوتبال را به ورزشی ایمن‌تر، خانوادگی‌تر و جذاب‌تر تبدیل کند، جایی که احترام و شور و اشتیاق در کنار یکدیگر معنا پیدا می‌کنند.

نتایج همچنین نشان داد که یکی از عوامل اثرگذار بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات حقوقی؛ حقوق فردی و اجتماعی است که شامل؛ تأمین حقوق برابر برای همه هواداران بدون تبعیض، ایجاد مکان‌هایی مناسب برای افراد دارای معلولیت، الزام به حفظ حریم خصوصی هواداران در ورزشگاه‌ها، تعریف حقوق و تعهدات هواداران در چارچوب باشگاه‌ها و شفاف‌سازی رویه‌های اعتراضی برای هواداران ناراضی بود. حقوق فردی و اجتماعی از جمله عوامل تأثیرگذار بر رفتار هواداران فوتبال است که در تحقیق شما به جنبه‌هایی مانند تأمین حقوق برابر برای هواداران، امکانات مناسب برای افراد دارای معلولیت، حفظ حریم خصوصی، تعریف حقوق و تعهدات هواداران، و شفاف‌سازی رویه‌های اعتراضی اشاره شده است. این یافته‌ها می‌توانند با پژوهش‌های همسو مقایسه شوند تا تأثیر حقوق فردی و اجتماعی بر رفتار هواداران بهتر درک شود. براون^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی، تأمین حقوق برابر برای همه هواداران، به‌ویژه افراد دارای معلولیت، به عنوان یکی از عوامل مؤثر بر تجربه مثبت هواداری معرفی کردند. براون نشان داد که ایجاد امکانات مناسب برای این گروه‌ها، از جمله رمپ‌ها و صندلی‌های ویژه، تأثیر قابل توجهی بر افزایش مشارکت آن‌ها و کاهش رفتارهای پرخاشگرانه در محیط ورزشگاه دارد (۲۴). کیم^۲ و همکاران (۲۰۱۴) در پژوهشی به تأثیر حفظ حریم خصوصی هواداران، به‌ویژه در فرآیندهای نظارتی و امنیتی، پرداختند. یافته‌ها نشان داد که حفظ کرامت هواداران در هنگام بازرسی بدنی یا استفاده از فناوری‌های نظارتی، احساس اعتماد را در میان آن‌ها افزایش می‌دهد و موجب رفتارهای اجتماعی مثبت‌تر می‌شود (۲۵). بایرین و

². Kim

¹. Browne

نتایج نشان داد که یکی دیگر از عوامل اثرگذار بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات حقوقی؛ حقوق فردی و اجتماعی است که شامل؛ تشویق به فعالیت‌های گروهی مثبت بین هواداران (مثل شعارهای هماهنگ)، مقابله با رفتارهای نژادپرستانه یا توهین‌آمیز، ایجاد فرصت برای گفت‌وگوی فرهنگی بین گروه‌های مختلف هواداران، استفاده از موسیقی و برنامه‌های فرهنگی در ورزشگاه‌ها و تنظیم و ترویج برنامه‌های جشنواره‌ای برای هواداران در روز مسابقه بود. حقوق فردی و اجتماعی در زمینه تعاملات فرهنگی می‌تواند نقش مهمی در کاهش تنش‌ها، ترویج رفتارهای مثبت و ارتقای تجربه هواداری ایفا کند. یافته‌ها به تشویق به فعالیت‌های گروهی مثبت، مقابله با رفتارهای نژادپرستانه، گفت‌وگوی فرهنگی، استفاده از موسیقی و برنامه‌های فرهنگی و تنظیم جشنواره‌های هواداری اشاره دارد. این موارد با تحقیقات همسو قابل مقایسه هستند. براون (۲۰۲۱) تأکید کرد که تشویق هواداران به فعالیت‌های هماهنگ، مانند سر دادن شعارهای مثبت یا انجام حرکات جمعی، به ایجاد حس هم‌بستگی و کاهش خشونت کمک می‌کند. پژوهش آن‌ها نشان داد که این رویکرد می‌تواند خشونت‌های داخل ورزشگاه را تا ۳۰ درصد کاهش دهد (۲۴). برادبری^۲ (۲۰۲۲) مطالعه‌ای درباره تأثیر برنامه‌های فرهنگی در ورزشگاه‌ها نشان دادند که استفاده از موسیقی، نمایش‌های هنری و فعالیت‌های جشنواره‌ای در روز مسابقه، موجب کاهش تنش‌های گروهی و افزایش حس شادی و تعامل مثبت بین هواداران می‌شود (۲۷). پن‌فولد و کلیند^۳ (۲۰۲۲) در پژوهشی بر اهمیت مقابله با رفتارهای نژادپرستانه و توهین‌آمیز تأکید داشتند. یافته‌ها نشان داد که اجرای قوانین سخت‌گیرانه همراه با آموزش‌های فرهنگی، موجب کاهش ۴۰ درصدی رفتارهای

لودویگسن^۱ (۲۰۲۳) مطالعه‌ای پیرامون تعریف حقوق و تعهدات هواداران در چارچوب باشگاه‌ها نشان دادند که شفاف‌سازی این حقوق باعث کاهش نارضایتی‌ها و افزایش احساس تعلق به باشگاه می‌شود. هوادارانی که از حقوق خود مطلع هستند، رفتارهای مسئولانه‌تری از خود نشان می‌دهند (۲۶). با توجه به نتایج پژوهش حاضر و تحقیقات همسو می‌توان پیشنهادهای ارائه داد: باشگاه‌ها و مسئولان باید امکاناتی مانند رمپ، پارکینگ ویژه و صندلی‌های مناسب برای افراد دارای معلولیت ایجاد کنند تا این گروه نیز بتوانند به‌طور برابر از فضای ورزشگاه بهره‌مند شوند. باشگاه‌ها باید منشوری از حقوق و تعهدات هواداران تهیه و از طریق وب‌سایت‌ها، بروشورها و اپلیکیشن‌های رسمی منتشر کنند تا هواداران از مسئولیت‌ها و حقوق خود مطلع شوند. بازرسی بدنی و استفاده از فناوری‌های نظارتی باید با احترام به حریم خصوصی و کرامت انسانی انجام شود. آموزش کارکنان امنیتی در این زمینه ضروری است. باشگاه‌ها باید مکانیزم‌های روشنی برای ارائه اعتراضات هواداران تعریف کنند، اما این رویه‌ها باید با نظارت کافی همراه باشد تا مانع سوءاستفاده احتمالی شود. در کنار تأمین حقوق، باید کمپین‌هایی برای آموزش تعهدات اجتماعی هواداران برگزار شود تا آن‌ها رفتار مسئولانه‌تری در قبال سایر هواداران و محیط ورزشگاه داشته باشند. مسئولان باید به‌طور منظم وضعیت اجرای حقوق هواداران را ارزیابی کرده و در صورت نیاز، اصلاحاتی انجام دهند تا این حقوق به بهترین شکل تأمین شود. این پیشنهادات می‌تواند موجب تقویت اعتماد هواداران به باشگاه‌ها و مسئولان شود و به بهبود فرهنگ هواداری و کاهش ناهنجاری‌ها در ورزشگاه‌ها کمک کند.

3. Penfold & Cleland

1. Byrne & Ludvigsen

2. Bradbury

کمک کند و محیطی دوستانه‌تر و شاداب‌تر برای فوتبال فراهم کند.

همچنین نتایج نشان داد که یکی دیگر از عوامل اثرگذار بر رفتار هواداران ورزش فوتبال با استفاده از الزامات حقوقی؛ نظارت و بازخورد است که شامل؛ تشویق به فعالیت‌های گروهی مثبت بین هواداران (مثل شعارهای هماهنگ)، مقابله با رفتارهای نژادپرستانه یا توهین‌آمیز، ایجاد فرصت برای گفت‌وگوی فرهنگی بین گروه‌های مختلف هواداران، استفاده از موسیقی و برنامه‌های فرهنگی در ورزشگاه‌ها و تنظیم و ترویج برنامه‌های جشنواره‌ای برای هواداران در روز مسابقه بود. نظارت و بازخورد به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر بر رفتار هواداران، می‌تواند نقش اساسی در کاهش رفتارهای نامطلوب و افزایش تعاملات مثبت در ورزشگاه‌ها ایفا کند. یافته‌ها بر مواردی چون تشویق فعالیت‌های گروهی مثبت، مقابله با رفتارهای نژادپرستانه، گفت‌وگوی فرهنگی، استفاده از موسیقی و برنامه‌های فرهنگی و برگزاری جشنواره‌ها تأکید دارد. این یافته‌ها با تحقیقات همسو قابل مقایسه و ارزیابی هستند.

گونگ و هوآنگ^۱ (۲۰۲۲) نشان دادند که نظارت مداوم بر رفتار هواداران و ارائه بازخورد مستقیم در مورد رفتارهای مثبت یا منفی، به بهبود فرهنگ هواداری منجر می‌شود. به‌ویژه، تشویق به فعالیت‌های گروهی مثبت (مانند شعارهای هماهنگ) توانست حس تعلق و اتحاد را در میان هواداران افزایش دهد (۳۰). کولید^۲ (۲۰۲۴) بیان می‌کنند که مقابله سریع و قانونی با رفتارهای نژادپرستانه و توهین‌آمیز در محیط ورزشگاه، از طریق نظارت دقیق و حضور عوامل اجرایی، تأثیر به‌سزایی در کاهش این نوع رفتارها داشته است. به گفته آن‌ها، اجرای قوانین همراه با بازخورد آموزشی تأثیر بیشتری دارد (۳۱). فریدمن^۳

نژادپرستانه در لیگ‌های حرفه‌ای شده است (۲۸). چن^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در تحقیق خود نشان دادند که گفت‌وگوهای فرهنگی و تبادل بین گروه‌های مختلف هواداران از طریق کارگاه‌ها یا برنامه‌های مشترک، حس احترام متقابل را افزایش می‌دهد و تنش‌های قومی و گروهی را کاهش می‌دهد (۲۹). با توجه به تحقیق حاضر و پیشینه‌های مرتبط می‌توان پیشنهادهای را مطرح کرد؛ باشگاه‌ها باید هواداران را به شعارهای هماهنگ یا حرکات گروهی مثبت تشویق کنند. این اقدامات می‌توانند از طریق باشگاه‌های هواداری رسمی یا اپلیکیشن‌های باشگاه مدیریت شوند. استفاده از موسیقی، نمایش‌های هنری و جشنواره‌های هواداری باید به‌صورت منظم و با محتوای متنوع انجام شود تا حس مشارکت و شادی در میان هواداران تقویت شود. قوانین سخت‌گیرانه برای مقابله با نژادپرستی باید همراه با کمپین‌های آموزشی باشد. باشگاه‌ها می‌توانند از بازیکنان و افراد مشهور به‌عنوان سفیران ضد نژادپرستی استفاده کنند. برنامه‌هایی برای تبادل فرهنگی میان گروه‌های مختلف هواداران طراحی شود. این برنامه‌ها می‌توانند شامل کارگاه‌های مشترک، جلسات هواداری، یا فعالیت‌های تیمی در روزهای غیر مسابقه باشند. جشنواره‌های هواداری باید به‌خوبی مدیریت شوند تا ازدحام یا تنش ایجاد نکنند. استفاده از زمان‌بندی مناسب، تخصیص فضاهای مشخص و حضور تیم‌های نظارتی برای کنترل اوضاع ضروری است. اثربخشی این اقدامات باید از طریق نظرسنجی‌ها، مشاهده مستقیم و تحلیل رفتار هواداران در طول زمان بررسی شود تا نقاط ضعف و قوت برنامه‌ها شناسایی شوند. اجرای این پیشنهادات می‌تواند به بهبود رفتار هواداران، افزایش تعاملات مثبت و کاهش تنش‌های فرهنگی در ورزشگاه‌ها

3. Collide

4. Friedman

1. Chen

2. Gong & Huang

هواداران درباره نحوه نظارت، برنامه‌های فرهنگی و مدیریت ورزشگاه می‌تواند به بهبود مستمر کمک کند. آموزش کارکنان مسئول نظارت و امنیت در زمینه ارتباطات مؤثر با هواداران و ارائه بازخورد مثبت، می‌تواند به کاهش تنش‌ها کمک کند. اجرای این پیشنهادات می‌تواند فضای ورزشگاه را به محیطی امن‌تر، شاداب‌تر و دوستانه‌تر تبدیل کند و رفتارهای مثبت هواداران را در درازمدت تقویت کند.

(۲۰۲۳) در پژوهشی بر اهمیت استفاده از برنامه‌های فرهنگی و موسیقی در ورزشگاه تأکید داشتند. این اقدامات، همراه با نظارت مؤثر و جمع‌آوری بازخورد از هواداران، موجب افزایش روحیه جمعی و کاهش تنش‌های پیش‌بازی شد (۳۲). روکوود^۱ (۲۰۲۴) بیان کردند که تنظیم جشنواره‌های هواداری و برنامه‌های ویژه در روز مسابقه، به‌عنوان یک ابزار نظارتی غیرمستقیم، موجب هدایت انرژی هواداران به فعالیت‌های مثبت و کاهش تنش‌های احتمالی شد. نظارت بر این برنامه‌ها و دریافت بازخورد از هواداران برای بهبود آن‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است (۳۳). نظارت و بازخورد به‌عنوان یک عامل کلیدی، توانایی کاهش رفتارهای نامطلوب و تقویت تعاملات مثبت در محیط ورزشگاه‌ها را دارد. نظارت مؤثر زمانی حاصل می‌شود که با ابزارهایی چون قوانین واضح، برنامه‌های فرهنگی و ارائه بازخورد مثبت و سازنده همراه باشد. با این حال، نظارت بیش از حد سخت‌گیرانه یا برنامه‌های فرهنگی نامتناسب ممکن است نتیجه معکوس داشته باشد. با توجه به نتایج پژوهش حاضر و تحقیقات پیشین می‌توان پیشنهادهای ارائه داد؛ ایجاد توازن میان نظارت مستقیم (مانند حضور مأموران امنیتی) و غیرمستقیم (مانند استفاده از برنامه‌های فرهنگی) برای بهبود تجربه هواداری ضروری است. بازخوردهای مثبت و مشوق‌های ملموس (مانند جایزه برای گروه‌های هواداری با رفتار مناسب) می‌تواند فرهنگ هواداری را تقویت کند. برنامه‌های فرهنگی باید با توجه به تنوع فرهنگی هواداران طراحی شود. استفاده از موسیقی‌های محلی و جشنواره‌های مرتبط می‌تواند تأثیرگذار باشد. رفتارهای نژادپرستانه یا توهین‌آمیز باید با قوانین سخت‌گیرانه و نظارت دقیق مهار شود. همراه کردن این قوانین با آموزش فرهنگی، اثربخشی آن را افزایش می‌دهد. ایجاد یک سیستم برای جمع‌آوری بازخورد

References

1. Human Kinetics (Organization). Introduction to Recreation and Leisure. Human Kinetics; 2013.
2. Stocking, C. H., & Christesen, P. A Cultural History of Sport in Antiquity. A Cultural History of Sport in Antiquity, 2022. 1-272.
3. DeBoom MJ. Climate necropolitics: Ecological civilization and the distributive geographies of extractive violence in the Anthropocene. In *The anthropocene* 2021 Dec 21 (pp. 281-293). Routledge.
4. Sherwood Y. Christians, Jews, Muslims and blasphemy ACH (after Charlie Hebdo) and BSV (before The Satanic Verses). *Patterns of Prejudice*. 2020 Mar 14;54(1-2):150-67.
5. Liu H, Dai Z, So D, Le QV. Pay attention to mlps. *Advances in neural information processing systems*. 2021 Dec 6;34:9204-15.
6. Van Laer A. The European Lilliputians attacking IBM: Balancing innovation and competition in the European Commission's first big antitrust case (1973–1984). *Business History*. 2020 Jul 3;62(5):837-57.
7. Brugada J, Katritsis DG, Arbelo E, Arribas F, Bax JJ, Blomström-Lundqvist C, Calkins H, Corrado D, Deftereos SG, Diller GP, Gomez-Doblas JJ. 2019 ESC guidelines for the management of patients with supraventricular tachycardia the task force for the management of patients with supraventricular tachycardia of the European society of Cardiology (ESC) developed in collaboration with the association for European paediatric and congenital Cardiology (AEPC). *European heart journal*. 2020 Feb 1;41(5):655-720.
8. Lin CH, Gao J, Tang L, Takikawa T, Zeng X, Huang X, Kreis K, Fidler S, Liu MY, Lin TY. Magic3d: High-resolution text-to-3d content creation. In *Proceedings of the IEEE/CVF conference on computer vision and pattern recognition 2023* (pp. 300-309).
9. Heerdt, D. Blurred lines of responsibility and accountability: Human rights abuses at mega-sporting events. 2021.
10. Roorda L, Heerdt D. Human rights abuses at mega-sporting events: Exploring the responsibilities of participating states and businesses. In *Collected Papers van de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht-nr 149: Shaping International Accountability around Mega-sporting Events* 2022 Oct. TMC Asser Press.
11. Winskowski P, Homölle S. Agency problems concerning the handling of fan misbehaviour and its punishment in football. *Sport, Business and Management: An International Journal*. 2022 Aug 11;12(4):517-36.
12. Pearson G, Stott C. Legal Measures to Prevent Violence and Disorder at Football. In *A New Agenda For Football Crowd Management: Reforming Legal and Policing Responses to Risk* 2022 Dec 13 (pp. 51-95). Cham: Springer International Publishing.
13. World Health Organization. Key planning recommendations for mass gatherings in the context of COVID-19: interim guidance, 19 March 2020. Geneva: World Health organization. 2020.

14. Li Y, Yu Y, Wang X. Three-tier storage framework based on TBchain and IPFS for protecting IoT security and privacy. *ACM Transactions on Internet Technology*. 2023 Aug 21;23(3):1-28.
15. Ostrowsky MK. Sports fans, alcohol use, and violent behavior: A sociological review. *Trauma, Violence, & Abuse*. 2018 Oct;19(4):406-19.
16. Pradhan S, Lee NA, Snyckerski S, Laraway S. Alcoholics Fanonymous: The relationships between reasons for drinking, aggression, and team identification in sports fans. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. 2021 Jul 4;19(4):626-49.
17. Mills M. Enlisting cultural change in the battle against corruption in sport. *Australian and New Zealand Sports Law Journal*. 2023 Nov 1;16(1):65-95.
18. Adeyoju, A. *State Surveillance, the Right to Privacy, and Why We May Need a New International Instrument* (Doctoral dissertation, University of Saskatchewan). 2022
19. Turner M, Lee Ludvigsen JA. Safety and security battles: Unpacking the players and arenas of the Safe Standing movement in English football (1989–2022). *Sociological Research Online*. 2024 Jun;29(2):454-71.
20. Sveinson K, Toffoletti K. What makes sport spectating family-friendly? A phenomenological study of mothers' sport fan game-day experiences. *Journal of Sport Management*. 2022 Aug 23;37(2):102-15.
21. McGillivray D, Koenigstorfer J, Bocarro JN, Edwards MB. The role of advocacy organisations for ethical mega sport events. *Sport management review*. 2022 Mar 15;25(2):234-53.
22. Kuo L, Perez-Garcia S, Burke L, Yamasaki V, Le T. Performance, fantasy, or narrative: LGBTQ+ Asian American identity through Kpop media and fandom. *Journal of homosexuality*. 2022 Jan 2;69(1):145-68.
23. MacIntosh E, Burton L. Organizational behavior in sport management. *Human Kinetics*; 2024 Sep 23.
24. Browne, M. *A human rights approach to the policing of football fans*. The University of Manchester (United Kingdom). 2021.
25. Kim JC, Walsh JP, Park CM. Safety and security management at sporting events: perceptions, fan experience, and technology. *International Journal of Management, IT and Engineering*. 2014 Aug 1;4(8):138.
26. Byrne S, Ludvigsen JA. The Duty of Engagement: An Analysis of the 2016 European Convention on an Integrated Safety, Security and Service Approach at Football Matches and Other Events. *ESLJ*. 2023;21:1.
27. Bradbury JC. The impact of sports stadiums on localized commercial activity: Evidence from a business improvement district. *Journal of Regional Science*. 2022 Jan;62(1):194-217.
28. Penfold C, Cleland J. Kicking it out? Football fans' views of anti-racism initiatives in English football. *Journal of Sport and Social Issues*. 2022 Apr;46(2):176-98.

- 29.Chen S, Chen X, Lu Z, Huang Y. " My Culture, My People, My Hometown": Chinese Ethnic Minorities Seeking Cultural Sustainability by Video Blogging. Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction. 2023 Apr 16;7(CSCW1):1-30.
- 30.Gong AD, Huang YT. When young female fans were producing celebrities: The influential factors related to online fan engagement, celebrity worship, and program commitment in idol-nurturing reality shows. Frontiers in Communication. 2022 Sep 20;7:931185.
- 31.Collide OV. Crisis Communication and Racism in Sport. Crisis Management and Sports: Global Perspectives. 2024 Dec 18.
- 32.Friedman MT. Mallparks: Baseball Stadiums and the Culture of Consumption. Cornell University Press; 2023 Jul 15.
- 33.R Rookwood J. Diversifying the fan experience and securitising crowd management: a longitudinal analysis of fan park facilities at 15 football mega events between 2002 and 2019. Managing Sport and Leisure. 2024 Jan 2;29(1):37-55.